

Ристе НИКОЛОСКИ
Блажо ДИМИТРОВ

ВО ДАБОВИОТ РЕГИОН НА МАРИОВО ОСАМЕНО НАОГАЛИШТЕ НА ИГЛОЛИСНИ ВИДОВИ ДРВЈА

Мариово се наоѓа на јужниот дел од СР Македонија. Поголем дел од ова подрачје претставува висорамнина која речиси на половина е пресечена со длабокиот кањон на реката Црна.

Карактеристично за Мариово е тоа што високи планински вериги како венец го опкружуваат од сите страни, и тоа од северната страна Дрен Планина, што западно прави лак со Селечка Планина, а на југ Кајмакчалан со масивот Нице и Кожув, кој води на исток и со Козјак го затвора кругот на север.

Подрачјето на Мариово има голема неизедначеност на инклинацијата на теренот, со главни експозиции западна и северна. Има изразито планински карактер, бидејќи релативната височинска разлика е околу 2.050 м.

Геолошката градба главно се состои од микашисти, гнајсови, гранити, доломити и калициски мермери, со доста разнообразен спектор на почви. Така, во ареалот на бугуновите шуми се формираат цеметни почви, во плоскач-церовите и во горуните шуми се светли кисело-кафеави шумски почви, а во ареалот на буковите и боровите шуми најчести се темни кисело-кафеави почви, додека врз варовниците најчести се рендзини и плитки кафеави почви. Во високото планинско подрачје, под влијание на влажноста и студена педоклима, се формираат хумусно-силикатни почви⁸.

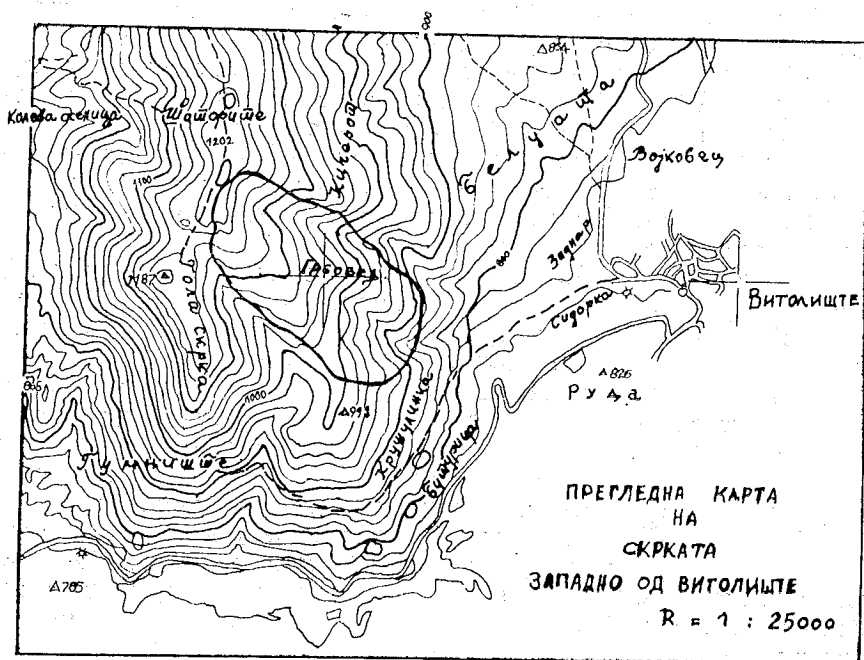
Во пониските делови на Мариово се јавува речиси аридна клима, со сушни и долготрајни лета, а зимите се свежи. Во повисоките делови, на над 1.000 м. н. в., во услови на почести и пообилни врнежи, климата е студено-континентална, додека во највисоките делови климата е планинска со алпски влијанија.

Шумската вегетација на Мариово е распоредена на неколку височински појаси. Најнискиот појас го сочинуваат главно шумите на даб блага и бел габер (до околу 600 м. н. в.). Повисоко од нив е појасот со шуми од дабот плоскач (од 600 до 900 м. н. в.), а уште повисоко се шумите од даб горун (900 до 1300 м. н. в.). Тоа значи дека практично сите овие шумски појаси го сочинуваат регионот на дабови шуми.

Над дабовиот регион е регионот на букови шуми. Во овој дел првиот појас е појасот од бука и даб (до 1.300 м. н. в.), потоа доаѓа појасот на црн бор (900 до 1.500 м. н. в.) и бел бор (1.100 до 1.800 м. н. в.). Потоа доаѓа буково-елов појас (1.200 до 1.800 м. н. в.) а во субалпското подрачје се сретнува и моликовата заедница (1600 и 1850 м. н. в.), како и заедницата од смреки и боровинки, т. е. врштини⁸.

Во овој труд изнесуваме неколку интересни податоци за присуството на иглолисни видни дрвја во дабовиот регион во Мариово, и тоа на локалитет кој е оддалечен за 10—15 км од природните насади на овие иглолисни дрвни видови.

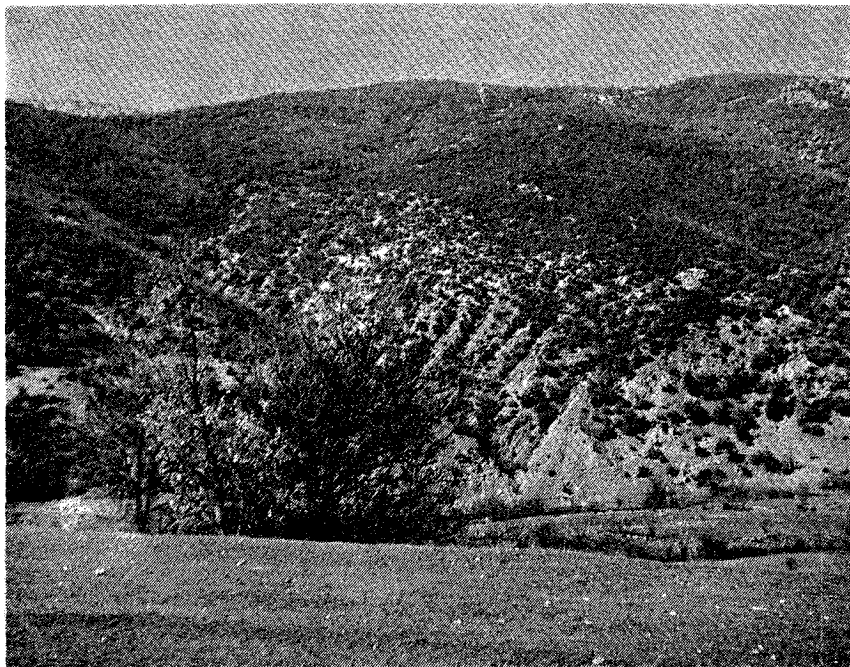
Станува збор за месноста Скрката, која се наоѓа западно од с. Витолиште, каде што во м. в. Чулови Ниви, Кичерот, Здрелчеви Ниви — Плочката, односно Грбовец се регистрирани поединечни стебла од бел и црн бор, како и неколку стебла од ела и молика.

Слика 1. Наоѓалиште на иглолисни видови дрвја во дабовиот регион на Мариово

Скрката е издолжен рид, кој се протега во насока север — југ, со надморска височина од околу 785 м (Мелница) до 1.202 м (Шаторите). Се наоѓа во регионот на дабовиот појас, при што во

овој локалитет карактеристични се дабовите *Quercus pubescens* и *Quercus macedonia* (*Qu. trojana*), раберот *Ostrya carpinifolia*, јасенот *Fraxnus oenus*, смреката *Juniperus oxicedrus* и др.

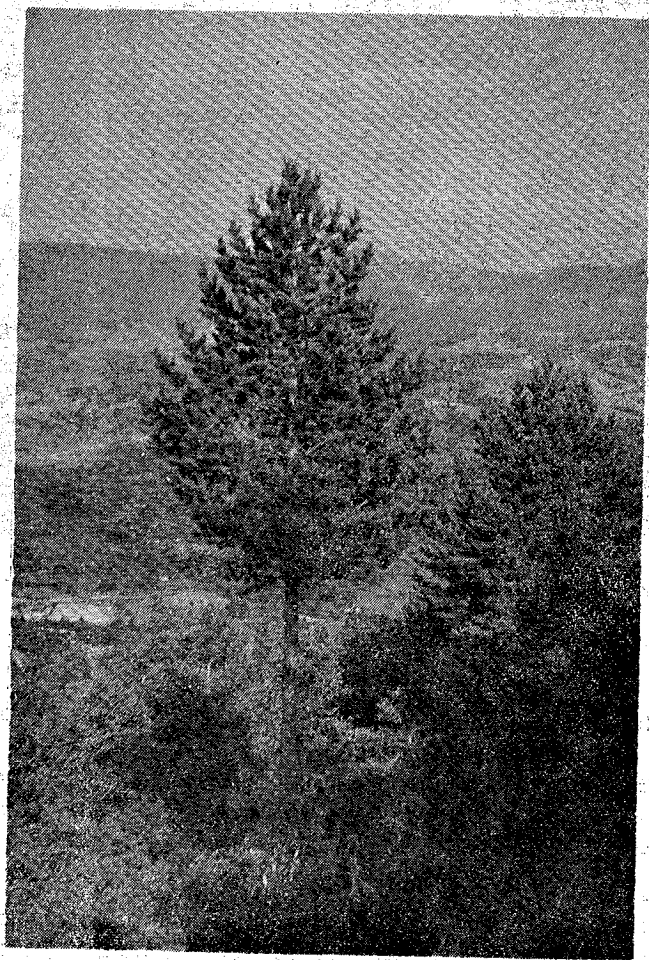

Слика 2. Денешен изглед на дел од масивот Сирката западно од с. Витолиште (Ориг).

Шумската вегетација на Скрката од дамнаина е деградирана и сведена на помали групи. Само наместа се streкаваат осамени дабови стебла и групи, што укажува дека во минатото овде имало комплекси од дабови шуми. Ваквата констатација е потврдена и од исказувањата на постари жители од с. Витолиште.

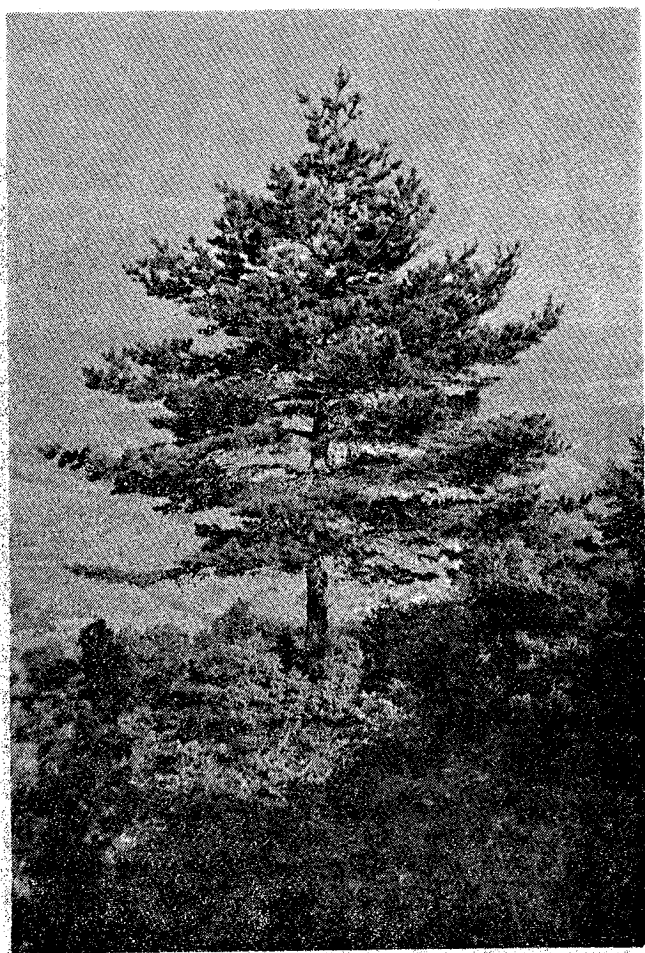
Поединечните стебла од црн и бел бор главно се јавуваат во годините по ослободувањето со забраната на пасењето и со опаѓањето на бројот на добитокот во овој регион, додека појавата на молика и ела од понов датум. Од постари жители во с. Витолиште се дознава дека во, минатото овде биле стари дабови шуми, а низ нив, наводно, се среќавале поединечни белборови стебла. Старите дабови шуми во почетокот на овој век биле уништени со сечење, палење и површините претворани во утрини и „ласишта“.

Црниот бор, надвор од неговите склопени насади, се јавува поединечно на Скрката во м. в. Кичерот. Во текот на 1987/88 година регистриравме пет стебла од црн бор. Тие се високи од 2 до 5 м, со граден дијаметар од 5 до 10 см. Стеблата имаат правилен распоред на гранките, а се со старост до дваесет години.

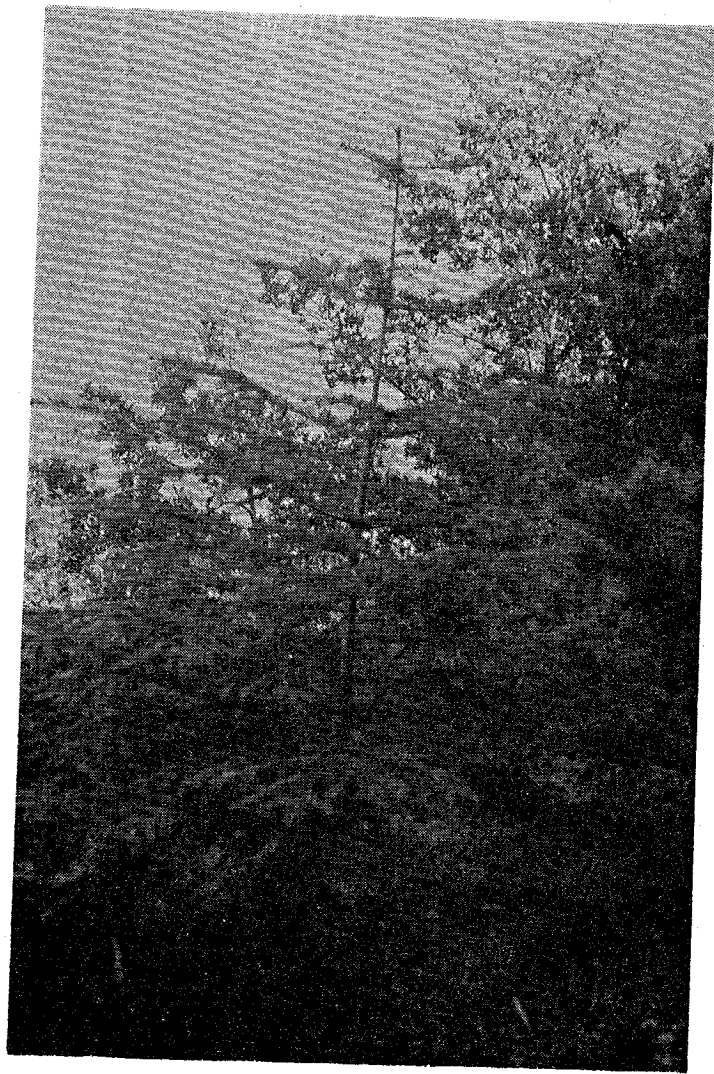
Слика 3. Црнборово стебло на масивот Скрката во м. в. Кичерот (ориг.)

Во м. в. Цулеви Ниви на масивот Скрката има над двесте стебла од бел бор. Тие се високи од 2 до 10 м, со дијаметар на градна височина од 6 до 34см. На места склопени, полнодрвни, со правилен распон на гранките и се доста витални. Нивната старост достигнува до педесет години.

Слика 4. Белборово стебло на масивот Скрката во м.в. Цулеви Ниви (ориг.)

На истиот локалитет е регистрирано стебло од молика, за што соопштение дадовме во „Шумарски преглед“, бр. 5—6/79, стр. 64—66, како и три стебла од ела. Еловите стебла се високи 1,00 до 1,20 м, со граден дијаметар од 2 до 5 см. Тие се поединечни, со правилен распоред на гранките и се доста витални. Нивната старост достигнува до десет години.

Слика 5. Осамено елово стебло на масивот Скрката во м.в. Цулеви Ниви (ориг.)

Врз основа на сегашната состојба, може да се констатира дека речиси сите иглолисни видови регистрирани во дабовиот појас, релативно оддалечени од своите природни наоѓалишта, се во доста добра состојба (витални, со правилен распоред на гранките), а кај белиот бор се и наместа склопени. Тоа укажува на фактот дека во вакви услови, со забрана на пасање, доста успешно можат да се шират овие иглолисни видови, а посебно белиот и црниот бор, што има посебно практично и стопанско значење.

Литература

1. Баткоски Д., Биеколошка карактеристика и природно обновување на белборовите шуми на планинскиот масив Ниџе (докторска дисертација), Скопје 1978.
2. Баткоски Д., Природното обновување на белборовите насади од планинскиот масив Ниџе како важен извор на дрво за задоволување на потребите на индустријата и населението од Мариово. Зборник на трудови „Мариово“, Прилеп 1987, стр. 273—286.
3. Виларов Л., Почвите во шумите на белиот бор во СР Македонија. ГЗЗШФ, книга 24/72, Скопје 1972.
4. Виларов Л., Почвите на шумскостопанската единица „Ромнобор — Зелка“ (ракопис).
5. Димитров Б., Николоски Р., Општествено-економското значење и стопанскиот потенцијал на шумите и шумското богатство на Мариово. Зборник на трудови „Мариово“, Прилеп 1987, стр. 287—309.
6. Ем Х., Вегетациски истражувања и шумарската практика. „Шумарски преглед“, бр. 1—2.
7. Ем Х., Распространетоста на елата во НР Македонија. „Шумарски преглед“, бр. 6/61, Скопје.
8. Мицевски Љ., Ризовски Р., Шумско-вегетациска карактеристика на Мариово. Зборник на трудови „Мариово“, Прилеп 1987, стр. 311—326.
9. Николоски Р., Природно наоѓалиште на молика во дабовиот регион на Мариово. „Шумарски преглед“, бр. 5—6/79, Скопје.

SUMMARY

SOLITARY FINDINGS OF WINTER TREES IN THE OAK-FOREST OF MARIOVO — REGION

Risto M. Nikoloski — Blazo Dimitrov

In Mariovo region, which is in the south of Macedonia, the oak forest region has been degraded for a long time, the authors record the presence of *Pinus Nigra* and *Pinus Silvestris*, as well as *Pinus Peuce* and *Abies Alba*. These types of winter trees are farway from the natural findings from 10—15 km. Their presence in the oak forest region points at the possibility of natural expansion which results in practical and economical meaning for the improvement of forest fund in this region.